

Edat (İlgeç) Nedir?

Edat Nedir ?

Edatlar, tek başlarına bir anlam taşımayan, fakat cümle içinde anlam kazanan, sözcükler arasında çeşitli **anlam ilgileri kuran** sözcüklerdir. Genellikle **bağlaçlar** ile karıştırılabilen edatlar; bağlaçların aksine, cümledeki unsurları birbirine bağlamaz, onlarla anlam ilişkisi kurarlar. Şimdi dilimizde en sık kullanılan edatların hangileri olduğunu, cümleye kattıkları anlamları, karıştırılabilen bazı durumları ve özelliklerini inceleyelim.

*yalnız, ancak, sadece, sade, tek, bir
için, diye, üzere
kadar, denli
gibi
ile
değil*

Ayrılma/Uzaklaşma Hâl eki ile kalıplaşmış olanlar

*-den başka
-den beri
-den dolayı
-den ötürü
-den sonra
-den önce
-den evvel*

Yönelme/Yaklaşma Hâl eki ile kalıplaşmış olanlar

*-e dair
-e doğru
-e değin
-e dek
-e göre
-e kadar
-e karşın
-e rağmen*

Edatların Cümleye Kattığı Anlamlar

• “yalnız, ancak, sadece, tek, bir”

CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR

- Hayatı boyunca **yalnız** ailesi için çabaladı. (sadece)
- Yüreğim **sadece** senin için atıyor. (bir tek, sadece)
- Bu yoğunlukta **ancak** iki bardak çay içebiliyorum. (en fazla)
- Barajlardaki su **ancak** bir sene yeter. (en fazla)
- Seni **ancak** ben mutlu edebilirim. (sadece)
- Daha çok işimiz var, yola gece **ancak** çıkarız. (ihtimal)
- Müzik konusunda **bir** onu örnek alırım. (sadece)
- Balkonu çiçeklerle donatan **tek** bizdik. (sadece)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR

- **NOT:** **Yalnız** ve **ancak** edatını diğer sözcük türleri ile karıştırmamak gerekir. Bu sözcüklerin edat olup olmadığını anlayabilmek için yalnız veya ancak sözcükleri yerine “**sadece**” kelimesi getirilmelidir. Cümlenin anlamında bir bozulma olmazsa bu sözcükler **edattır** diyebiliriz.
- Yalnız veya ancak kelimeleri yerine “**ama, fakat**” getirilebiliyorsa bu sözcükler edat değil **bağlaç** olur. Yalnız sözcüğü eğer bir ismi niteliyorsa sıfat, bir fiili veya fiilimsileri niteliyorsa **zarf** olarak görev yapar.

ÖRNEKLER:

- İstanbul’a kadar **yalnız** onu görmeye geldim. (Sadece = Edat)
- İstanbul’a kadar geldim; **yalnız** sen görüşmek istemedin. (Ama, fakat = Bağlaç)
- İstanbul’a kadar **yalnız** geldim. (Nasıl geldim? Yalnız = Zarf)
- İstanbul’a **yalnız** bir hayat sürmeye geldim. (Nasıl hayat? Yalnız = Sıfat)

- **NOT:** “**Bir ve tek**” kelimeleri de **sıfat ve zarf** görevlerinde kullanılabilir. Bunlar da “**sadece**” anlamını taşıdıkları takdirde edat olurlar.

ÖRNEKLER:

- Tatile **tek** onunla giderim. (Sadece = Edat)
- Tek** kişilik odada kalmak istediğini söyledi. (Sıfat)
- Gece vakti sokağa **tek** çıkmaktan korkmuyordu. (Fiilimsiyi niteleyen zarf)
- Bir** saatte iki kilometre yol alamadık. (Sıfat)
- Yaptıklarını **bir bir** söyledi. (Nasıl söyledi? Bir bir = zarf)

• “için, üzere, diye”

CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR

- Bu edatlar cümlede -“**amaç, maksat, koşul-şart, neden, özgüleme, görelilik, karşılık, hakkında, gibilik**” anlamlarını sağlarlar.

ÖRNEKLER:

- Para kazanabilmek **için** başka işler yapmaya başladı. (amaç)
- Okumak **için** gittiği şehirden hemen sıkılmıştı. (maksat)
- Finale çıkabilmen **için** şarkıyı çok güzel söylemelisin. (koşul-şart)
- Annesini ziyarete gidemediği **için** kendini kötü hissediyordu. (neden, sebep)
- Bu ayakkabıyı babam **için** aldım (özgüleme)
- Senin **için** her şeye katlanırım. (uğruna)
- Senin **için** her şey çocuk oyuncuğu zaten. (görelilik)
- Onun **için** pek iyi şeyler söylemediler? (hakkında)
- Bu ev **için** ne kadar kira ödüyorsun? (eve karşılık)

Faturaları yatırmak üzere bankaya gidiyorum. (amaç, için)
Arabayı haftaya getirmek üzere kiralayabilirsin. (koşul-şart)
Yemeği hazırlayın, misafirler gelmek üzere. (zamansal yakınlık)
Anlaştığımız üzere kimse ses çıkarmayacak. (gibilik)
Sınavı kazanayım diye çok yoğun çalışıyorum. (amaç)
Kar yağıyor diye sobayı yaktı. (neden)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR

Senin için fesat! (İsim)

İçinden bir şeyler geçiriyordu. (İsim)

İçin için kan ağlıyorum. (Nasıl ağlıyorum? İçin için = Zarf)

Senin için bu dünyanın ipini çekerim. (Edat)

• “ile”

CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR

- Cümlede “neden, araç, beraberlik, alet, zaman” anlamları kurar.
- “i” sesi düşerek “-le, -la” şeklinde sözcükle birleşik şekilde de yazılabilir.

ÖRNEKLER:

Havanın temizliğiyle kendinden geçti. (neden)

Özel arabası ile Kırşehir’e kadar yol aldı. (araç)

Onunla Sezen Aksu konserine gittim. (beraberlik)

Tabloyu duvara çivi ile asabilirsin. (alet)

Yazla birlikte havuzlar da doldu taşı. (zaman)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR

Not: Edat olan “ile” ve bağlaç olan “ile”yi karıştırmamak gerekir. Cümledeki ile kelimesinin yerine “ve” getirdiğinizde anlamda bozulma olmuyorsa ile kelimesi **bağlaç**; getiremiyorsanız, bozulma oluyorsa **edattır**.

ÖRNEK:

Müzik ile edebiyat onun vazgeçilmezleriydi. (müzik ve edebiyat = Bağlaç)

Müzik ile ruhunu dinlendirebiliyordu. (Edat)

• “kadar, -e kadar, denli”

- Kadar edatı, sözcük halinde veya –e yönelme hali eki almış kelimelerle birlikte kullanılır.
- Kadar edatı ile aynı anlamda ve görevde olan “denli” kelimesi de kullanılabilir.

CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR

- Bu edatlar cümleye “eşitlik, karşılaştırma, benzerlik, ölçü yaklaşıklık,” anlamları katar.

ÖRNEKLER:

Ben de senin kadar gitar çalabiliyorum. (eşitlik)

Melekler kadar güzelsin. (benzerlik)

Üç kilo kadar su içmelisin. (ölçü, aşağı yukarı)

İki güne kadar haber verecekler. (yaklaşıklık)

Gitmeseydin belki midem ağrımazdı bu denli... (ölçü, kadar)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR

- Kadar edatı yanındaki kelimeyle birlikte kullanıldığında **isim**, sıfat ya da zarf öbeği oluşturur. Bu durumda cümlede yine edat görevindedir; fakat öbekleŐtiđi kelime ile beraberken isim, sıfat veya zarf olarak nitelendirilir.

ÖRNEKLER:

UyumuŐ kadar dinlendik. (zarf)

GüneŐ kadar yakıcılığı var. (sıfat)

Ben ondan bu kadarını beklemiyordum. (isim)

- İsim tamlamalarında **tamlanan** olarak görev yapabilir. Görgüszüzlüğün bu kadarı da fazla. (tamlanan görevindedir.)

“gibi”

CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR

- Gibi edatı cümleye **eşitlik ve benzetme** anlamları katar.

ÖRNEKLER:

Annesi **gibi** güzel yemekler yapabiliyordu. (eşitlik)

Zeytin **gibi** simsiyah gözleri vardı. (benzerlik)

NOT: “-ce, -imsi, -cesine, -cileyin” ekleri “gibi” edatı anlamını veren eklerdir.

Çocukça davranma (çocuk gibi)

Kadifemsi bir kumaŐ aldım (kadife gibi)

Uçarcasına gitmelisin (uçar gibi)

Sencileyin güzele bencileyin yar gerek. (Senin gibi, benim gibi)

“(-den) dolayı, (-den) ötürü”

CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR

- Bu edatlar **-den, -dan ayrılma hal ekiyle** birlikte kullanılarak cümlede **neden-sebep** anlamı sağlarlar.

ÖRNEKLER:

Burnundaki eğrilikten **dolayı** rahatça nefes alamıyordu.

İŐini sevmediğinden **ötürü** her gün mutsuzdu.

NOT: “-den” hal eki tek başına sebep anlamı taşıyabildiği için, dolayı veya ötürü kelimesi ile birlikte kullanılması **anlatım bozukluğu olarak değerlendirilir. Sebep anlamı sağlamak için sadece “-den” hal eki kullanılması yeterlidir.**

En sevdiği arkadaŐı uzaklarda olduğundan kendini çok yalnız hissediyordu.

Eve geç kaldığından babası ile tartıŐtılar.

“-e doğru”

CÜMLEYE KATTIĞI ANLAMLAR

- **-a, -e yönelme hal ekiyle** birlikte kullanılarak cümlede **yön-yer anlamı** sağlarlar.

Annesine **doğru** koŐar adımlarla geldi. (Yön)

Aldığı hediyeyi masaya **doğru** fırlattı. (Yer)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR

- Edat olan “doğru” kelimesi ile isim, sıfat veya zarf olabilen “doğru” kelimelerini karıştırmamak gerekir.

Doğruyu söylemediği gözlerinden okunuyordu. (isim)

Doğru eşi seçmek için uzun yıllar harcadı. (sıfat)

Doğru yürümediğin için elendin. (fiilimsiyi niteleyen zarf)

Edatların Özellikleri

1-Bir edat, bir adla öbekleşerek sıfat ya da zarf görevi yapabilir.

- Aslan gibi delikanlı, baksanıza...
(İsim) (edat)
(Sıfat öbeği)
- Sabahtan beri sizi bekliyorum.
(İsim) (edat)
(zarf öbeği)
- El kadar ekmek istedi.
(Sıfat öbeği)
- Karınca gibi çalışıyor.
(zarf öbeği)

2-Edatlar iyelik eki aldıklarında ad gibi kullanılır.

- O kadarını herkes biliyor.
- Bunun gibisini bulamazsınız.

3-Edatlar tek başlarına ya da başka sözcüklerle öbekleşerek nesne, tümleç, yüklem göreviyle kullanılabilir.

- Bu kadarını beklemiyorduk. (Belirtili Nesne)
- Yaşlı kadın çocuk gibi ağlıyordu (Zarf Tümleci)
- Denize bakan evler gibiydik seninle. (Yüklem)
- İçin, çoğu kez neden-sonuç ilgisi kurar. (Özne)

4-Edatlar cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında daralma veya bozulma meydana gelir. Bağlaçlardan ayrılan önemli bir özelliği budur. Bağlaçlar cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma meydana gelmeyen sözcüklerdir.

5-Bazen isim tamlamasında tamlama unsurundan biri olabilir.

- Onun kadarını kimse görmemiştir. (Tamlanan)

6-“Yalnız, ancak, karşı” gibi bazı edatlar başka sözcük türleri olarak da kullanılabilirler. Bu sözcüklerin türünü belirlemek için cümlede kazandıkları anlamlara bakmak gerekir.

- O kitap **yalnız** bende var. (Edat)
- Yıllardan beri **yalnız** yaşıyor. (Zarf)
- Gelsin; **yalnız** kardeşini getirmesin. (Bağlaç)
- İşimiz sabaha **ancak** biter. (Zarf)
- Karşı kaldırımda bekliyordum. (Sıfat)

Edat ve bağlaç konuları, mantığın yanında biraz da ezber gerektiren konulardır. Bu yüzden bol soru çözümü ve örnek metin tahlilleri yaparak zihninize bunları rahatça kazıyabilirsiniz. Vitamin eğitimin [metinlerdeki edatları bulma](#) konulu alıştırmasını ve [edatlarla bağlaçları ayırt](#)

[etme](#) konulu alıştırmasını inceleyerek konuyu daha da pekiştirebilirsiniz arkadaşlar. Ayrıca sitemizde bulunan bağlaçlar konusuna da göz atmanızı tavsiye ederiz. İyi çalışmalar.

